

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 285/08-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. novembra 2008 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa v konaní o sťažnosti T. K., zastúpenej advokátom JUDr. M. V., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I vo veci vedenej pod sp. zn. 15 C 821/1994 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo T. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 821/1994 **p o r u š e n é b o l o .**

2. T. K. **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume 80 000 Sk (slovom osemdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice I **p o v i n n ý** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť T. K. trovy právneho zastúpenia v sume 6 732 Sk (slovom šesťtisíc sedemstotridsať dva slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu JUDr. M. V., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. júna 2008 doručená sťažnosť T. K. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. M. V., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) vo veci vedenej pod sp. zn. 15 C 821/1994.

Sťažovateľka namietala, že 13. októbra 1994 podal O. B. na Obvodnom súde Košice I proti sťažovateľke žalobu o odstránenie neoprávnenej stavby. V ďalšom chronologicky popísala priebeh doterajšieho konania a okrem toho uviedla:

«Čo sa týka samotnej podstaty vzniku zbytočných prietahov v tomto konaní – s konečnou platnosťou o nich rozhodne ústavný súd - avšak sťažovateľ sa domnieva, že prietahy vznikli v dôsledku postupu okresného (predtým obvodného) súdu v tejto veci. Okresný súd vo veci v dlhšom časovom úseku, a to od vykonania jednoduchého úkonu dňa 04. 04. 1995 až do 27. 07. 2000, kedy súd uznesením pripustil do konania ďalšieho účastníka, päť rokov nevykonal žiaden úkon vo veci. Okresný súd v tomto období svojím postupom v konaní, teda svojou absolútnou nečinnosťou porušil základné právo sťažovateľa na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa č. 48 ods. 2 ústavy ako aj právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Uvedená absolútna nečinnosť nie je ničím ospravedlniteľná, pretože počas piatich rokov okresný súd nevykonal žiaden úkon vo veci, a teda postup súdu v tomto období nesmeroval k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ v tejto etape súdneho konania nachádzal, čo je základným účelom práva zaručeného v cit. článku ústavy resp. dohovoru

(I. ÚS 186/04).

V ďalšom časovom období, t. j. od 17. 10. 2000, kedy sa uskutočnilo prvé pojednávanie vo veci, až do dňa 20. 11. 2003, kedy bolo nariadené ďalšie pojednávanie vo veci, bez toho, aby súdu bránila zákonná prekážka, nebol realizovaný žiaden úkon vo veci takmer 3 roky.

Sťažovateľ sa domnieva, že vo vyššie uvedených prípadoch jednotlivo, ako aj v priebehu súdneho konania ako celku došlo zo strany príslušného súdu k nedôvodným prietahom, pričom tieto prietahy sú takej intenzity, závažnosti a rozsahu, že ich nemožno kvalifikovať inak ako „zbytočné prietahy“, ktorými došlo postupom zo strany Okresného súdu Košice I k porušeniu základného práva sťažovateľa upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR.

Obdobie nečinnosti a neefektívnej práce okresného súdu bez akýchkoľvek zákonných dôvodov považuje sťažovateľ za zbytočné prietahy v konaní, ktoré sú z ústavnoprávneho aspektu netolerovateľné, pretože k uvedeným zbytočným prietahom podľa názoru sťažovateľa nedošlo v dôsledku zložitosti veci alebo pričinením účastníkov konania, ale v dôsledku postupu okresného súdu.

Po právnej stránke podľa názoru sťažovateľa nie je vec právne zložitá, ako to už aj skonštatoval ústavný súd vo svojom náleze sp. zn. II ÚS 200/05-19 zo dňa 15. 03. 2006 vo veci skutkovo a právne identickej - „...pretože výklad a používanie platnej právnej úpravy sú stabilizované v judikatúre vyšších súdov.“.

Po skutkovej stránke vzhľadom k potrebe rozsiahlejšieho dokazovania (vypracovanie znaleckého posudku) možno vec považovať za fakticky zložitejšiu.

Sťažovateľ sa domnieva, že konanie vedené pod sp. zn. 15 C 821/1994 na Okresnom súde Košice I prebieha neprimerane dlho, t. j. viac ako 13 rokov, a to hlavne v dôsledku absolútnej nečinnosti súdu v dĺžke 5 rokov od vykonania jednoduchého úkonu v roku 1994 až do nariadenia pojednávania v roku 2000 a v dôsledku ďalšej nečinnosti súdu od uskutočnenia prvého pojednávania vo veci v roku 2000 až do roku 2003, čo možno už len na základe týchto skutočností považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy. Takáto zdlhavosť konania totiž predlžuje stav právnej neistoty u sťažovateľa ako dotknutej osoby do tej miery, že sa právo na súdnu ochranu sťažovateľa v procesnej pozícii žalovaného stáva iluzórnym, a teda ohrozuje ho vo svojej podstate...

Na základe vyššie uvedených skutočností sťažovateľ požaduje v dôsledku neukončeného, už viac ako 13 rokov trvajúceho súdneho konania a na základe neodôvodnených pretrvávajúcich prietahov v predmetnom konaní (konkrétne do roku 2003) v súlade s čl. 127 ods. 3 Ústavy SR a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 200.000,-Sk ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Túto svoju žiadosť sťažovateľ odôvodňuje ujmou, ktorá mu vznikla v dôsledku konania okresného súdu, ktorý svojim postupom mu vytvoril právnu neistotu a ani po viac ako 13 rokov trvania súdneho sporu nie je zrejмый výsledok tohto súdneho konania. V medziobdobí sťažovateľ bol nútený z ekonomických dôvodov previesť predmetné stavby na žalovaného v 3. rade, hoci nevedel predpovedať výsledok súdneho sporu a vyhnúť sa tak prípadným sankciám zo strany kupujúceho za predpokladu vyhovenia žalobe.»

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„1. Základné právo T. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15C 821/1994 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice I prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 15C 821/1994 konať vo veci bez zbytočných prietahov.

3. T. K. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 200.000,- Sk (slovom: dvestotísíc slovenských korún), ktorú mu je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. T. K. priznáva úhradu trov právneho zastúpenia v sume 6.732,-Sk (za dva úkony právnej služby á 3.176,-Sk + 190,-Sk paušál), ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť na účet advokáta JUDr. M. V., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd sťažnosť 4. septembra 2008 predbežne prerokoval a uznesením sp. zn. II. ÚS 285/08 ju prijal na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu právny zástupca sťažovateľky a predseda okresného súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Vzhľadom na oznámenia právneho zástupcu sťažovateľky a predsedu okresného súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti doručenom ústavnému súdu 1. októbra 2008 uviedol:

„Dňa 9.9.2008 bola súdu doručená Vaša výzva za účelom vyjadrenia sa ku konaniu, ktoré je u Vás vedené pod sp. zn. II. ÚS 285/2008.

Preskúmal som obsah Vašej výzvy, pripojenú sťažnosť sťažovateľa, ako aj spis tunajšieho súdu sp. zn. 15C 821/2004 a zistil som tieto skutočnosti.

Žaloba bola na súd doručená 13.10.1994, pričom žalobca bol výzvou zo dňa 4.4.1995 vyzvaný na úhradu súdneho poplatku, ktorý bol zaplatený 26.4.1995. 20.2.1997 konajúci sudca dal pokyn na doručenie vzájomných vyjadrení a podaní účastníkov konania, pričom uznesením zo dňa 27.7.2000 bol do konania na strane žalovaného pripustený ďalší účastník. Pokynom zo dňa 27.7.2000 bol nariadený termín pojednávania na deň 25.10.2000 a súčasne boli vyžiadané ďalšie listinné dôkazy. Na pojednávaní konanom dňa 25.10.2000 súd rozhodol, že konanie vedené pod sp. zn. 15C 817/94 vylučuje na samostatné konanie. Pokynom zo dňa 14.10.2003 bol nariadený termín pojednávania na deň 11.12.2003. Na tomto pojednávaní boli vypočutí účastníci konania, pričom toto bolo odročené za účelom vypočutia svedkyne. Pojednávanie zo dňa 20.4.2004 bol odročené na neurčito za účelom ďalších procesných úkonov. Uznesením zo dňa 17.6.2004 bol pripustený do konania na strane žalovaných ďalší účastník. Uznesením zo dňa 11.11.2004 bolo nariadené znalecké dokazovanie vo veci a súčasne boli spojené konania z dôvodu hospodárnosti konania na spoločné konanie. Znalec Ing. M. H., PhD. vo veci vypracoval znalecký posudok dňa 29.12.2005. Uznesením zo dňa 25.5.2006 bolo nariadené kontrolné znalecké dokazovanie znalkyňou Ing. L. L. Pojednávanie zo dňa 6.3.2007 bolo odročené na neurčito za účelom

doplnenia dokazovania. Uznesením zo dňa 28.4.2008 boli priznané odmeny znalcom Ing. M. H., PhD. a Ing. L. L. Pojednávanie určené na deň 16.5.2008 bolo odročené na deň 3.6.2008. Referátom zo dňa 18.6.2008 nariadila konajúca sudkyňa pojednávanie na deň 17.7.2008 a toto pojednávanie bolo preročené na deň 11.8.2008, na ktorom súd vo veci meritórne rozhodol rozsudkom.

Zákonná sudkyňa v súčasnosti má predĺženú lehotu na písomné vyhotovenie rozhodnutia do 5.10.2008.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov. Zároveň namieta aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov odstránenie

stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj s'ťažnosť s'ťažovateľky.

1. Pokiaľ ide o kritérium právnej a factickej zložitosti veci, predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie sporu o odstránenie neoprávnenej stavby, v ktorom s'ťažovateľka vystupuje v postavení žalovanej. Vzhľadom na nutnosť nariadenia znaleckého dokazovania a rozširovaním počtu účastníkov možno napadnuté konanie považovať po vecnej stránke skôr za zložitejšie. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd pri preskúmaní spisu nezistil žiadnu okolnosť, ktorou by s'ťažovateľka prispela k zbytočným priet'ahom v konaní, a nenamietal to ani predseda okresného súdu vo vyjadrení k s'ťažnosti.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označeného práva s'ťažovateľky je postup konajúceho súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k porušeniu jej práva, ústavný súd

zistil, že to tak je, a to napriek skutočnosti, že plynulému postupu nebránila žiadna zákonná prekážka v konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04). Ústavný súd zároveň pri posudzovaní postupu okresného súdu prihliadal aj na § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Z dosiaľ vykonaných úkonov okresného súdu vyplýva, že okresný súd bol v spore v podstate nečinný. Nečinnosť okresného súdu charakterizuje konanie vedené pod sp. zn. 15 C 821/1994 ako celok, a preto ústavný súd nepovažuje za potrebné hodnotiť jeho sporadické úkony (okresný súd vyzval žalobcu na zaplatenie súdneho poplatku po pol roku po doručení žaloby a dva roky konajúcemu sudcovi trvalo, kým dal pokyn na doručenie vzájomných vyjadrení a podaní účastníkov konania; ďalšie tri roky nevykonal okresný súd vo veci žiaden úkon; a v ďalšom, až do meritórneho rozhodnutia 11. augusta 2008 bolo v postupe okresného súdu viacero období absolútnej nečinnosti).

Okresný súd doterajšiu neprimeranú dĺžku posudzovaného súdneho konania ničím neodôvodnil.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 821/1994 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Keďže ústavný súd rozhodol, že bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovateľka žiadala, aby jej bolo priznané primerané finančné zadosťučinenie v sume 200 000 Sk poukazujúc najmä na dlhotrvajúcu právnu neistotu.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Zohľadňujúc predovšetkým obdobie, v ktorom došlo k zbytočným prierahom, zložitost' veci, správanie sťažovateľky ako účastníčky konania, povahu prerokovanej veci, ktorá je predmetom posudzovaného konania, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia pre sťažovateľku v sume 80 000 Sk primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (§ 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. M. V. Ústavný súd úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) v spojení s § 13 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to v sume 3 176 Sk za jeden úkon právnej služby a k tomu 2 x 190 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 6 732 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný vyplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. novembra 2008